

Jesper Vang Hansen, Esben Kjeldbæk og Bjarne Maurer: *Industrisabotagen under besættelsen i tal og kommentarer*. (Årsskrift for Frihedsmuseets Venner 1984). 110 s.

Trods den store plads, industrisabotagen har optaget i mange værker om besættelsen, er bogen det første forsøg, der er foretaget, på systematisk at kortlægge sabotagen under hensyntagen til dens art og omfang. Det vigtigste grundlag har forfatterne fundet i Krigsforsikringens skadesanmeldelser. De har gjort det muligt at afløse de simple aktionstal – stort og småt mellem hinanden – med en mere interessant opgørelse i mængder, som fremgår af erstatningssummerne. Samtidig har forfatterne foretaget en kritisk revision af de tilfælde, der i hidtidige oversigter er blevet betegnet som sabotage, og det har især for de første besættelsesårs vedkommende ført til en kraftig udlugning i den almindeligst benyttede liste i »Besættelsestidens Fakta«.

Denne grundlæggende registrering er anvendt til at kortlægge sabotagens udvikling i landets enkelte egne og viser ret overraskende, at sabotagen uden for København nåede sit maksimale omfang allerede i 1943. Det er også forsøgt at måle betydningen af engelsk sabotagemateriel, og selv om det ikke fuldtud lader sig gøre, dokumenterer en undersøgelse af sabotagerne i København dog, at det indenlandske sprængstof så sent som i 1944 tegnede sig for 4/5 af ødelæggelserne.

Det pointeres stærkt, at skadesopgørelserne ikke kan tages som mål for sabotagens effekt, da denne afhang af, hvor hurtigt produktionen kunne genoptages, om den kunne flyttes til en anden virksomhed samt naturligvis af, hvor krigsvigtig en produktion der var tale om. Endelig kan sabotagen have haft en præventiv virkning og måske forklare, at mængden af værnemagsordrer faldt mod krigens slutning.

Ikke desto mindre har denne undersøgelse skabt det nødvendige grundlag at arbejde videre på, så man må håbe, at de tre forfattere vil finde lejlighed til at videreføre den forskning, de har indledt på så god en måde.

Henning Poulsen

Peter W. Høymark: *Modstandsbevægelse og modbevægelse. En undersøgelse af forholdet mellem partier og modstandsbevægelse i befrielsestiden 1945 med specielt henblik på partiernes politik over for modstandsbevægelsen*. (Årsskrift for Frihedsmuseets Venner 1985). 134 sider.

Bogen behandler et emne, som ofte har været omtalt, men endnu ikke kan siges at være undersøgt. På visse punkter søger forfatteren at råde bod på denne mangel. De første kapitler om tiden umiddelbart efter 5. maj rummer en bred gennemgang af ytringer i pressen og på Rigsdagen, som ikke er uden interesse. Men derpå falder det systematiske niveau, og interessen samles om Hartvig Frischs udfald mod stikkerlikvideringerne og andre sensationsprægede debattemner, hvis bidrag til den almindelige karakteristik er problematiske.

Det er utvivlsomt en svaghed ved undersøgelsen, at forfatteren så ensidigt behandler politikernes angreb på modstandsbevægelsen og ikke ser dem i samspil med angrebene den modsatte vej. Det er som om forargelsen over, at der bag den nationale facade fandt en ganske kraftig politisk rivalisering sted, har fået forfatteren til at glemme, at det jo er en ganske sædvanlig tilstand.

Henning Poulsen

Frode Jakobsen: *Til sidst kommer man hjem* (Gyldendal, 1984). 186 s., 188 kr.